

ואם נאמר שכוונת התוספות שהוא ידידה שנזכר פה הוא התנא דשם – זה דוחק גדול. ואולי באמת כן זהו רב אסי האמורא, והוא היה יודע שהוא גלגול של איסי בן יהודה התנא (ערוך לנר). א"נ כוונת התוספות דבאמת רב אסי אין לו את כל השמות הנ"ל, ורק בא לתת הקדמה לסיים דבריו שהוא 'אסיתא דנחשא' – לכן השאיל את השמות של איסי בן יהודה התנא (מתן בסתר).

'אנא איסי בן יהודה ...' – לכאורה כל השמות הם בשבח אביו ולא בשבח עצמו, אלא בא להגיד שיש לו מעלת זכות אבות (מהרש"א). ועוד יש לומר דעיקר שמו היה 'איסי בן יהודה', ונקרא 'בן גור אריה' על שם שיש לו יד ושם להלחם במלחמתה של תורה על דרך שאמרו 'ארי עלה מבבל', ונקרא 'בן גמליאל' על שם שהיה עוסק בגמילות חסדים והיינו 'גמלי אל', ונקרא 'בן מהללאל' על שהיתה תפילתו בכונה זכה ונכונה ושגורה בפיו ושלמה במחשבה טהורה, והו' 'מהלל אל' (בן יהודע).

'אסיתא דנחשא ... בוכנא דפרזלא' – היה דרכם לעשות האסיתא מנחושת והבוכנא מברזל [בוכנא ואסיתא – ע"י חולין נב ע"א, והיינו עלי ומכתש], לכן זה דימה עצמו לנחשת וזה דימה עצמו לברזל (מהרש"א, בן יהודע). וקבלתי במה שאמרו שניהם זה שדימה עצמו זה אסיתא וזה בוכנא, כי דברו במדותיהם, זה מקבל וזה משפיע, ועל זה חלש רב אסי שהיה כחו 'מקבל' (דרשות ר"י אבן שועיב במדבר ע"מ שיד).

'עיילוה בחמימי אפקוה מקרירי, עיילוה בקרירי אפקוה מחמימי' – עשו לו מן השמים בכך כנגד הענין שטעה בו, כי רב אמר לו שידבר עמו בנחת [לפי הפירושים הראשונים דלעיל, ע"ש] – דהיינו שתשפוך עליו מים קרים בדבריך, והוא הבין לנדות אותו – דהיינו לשפוך עליו מים חמים (בן יהודע, וע"י מהרש"א).

דף לז

'אמר לדביתהו צבית לי זודתא ... נח נפשיה' – אפשר שהיה חש בגופו שימות גם הוא ע"י השמתא שנעשה בו (מהרש"א). וי"מ שבעלי התורה יכולים ללכת לעולם העליון כשהם חפצים ורוצים ללכת, הגם שעדיין לא הגיע זמנם, ולא שלח המלך אחריהם, והוא מאמר "אם בחקותי" – בסיבת 'חוקתי' שאתם עמלים בהם, אתם ברשות עצמכם – "תלכו" – אם תרצו ללכת (אור החיים ויקרא כו ג אופן כא).

'חזו דפרחא אסא מהאי פוריא להאי פוריא' – פרש"י: רגילים היו להניח הדס על המטה, וההדס של אלו פורח היה והולך ממטה למטה. עכ"ל. לכאורה נוכל לומר מפרש"י ז"ל דמותר ליתן הדסים או ציצים ופרחים על המטה של מת, ואין בזה משום דרכי הגויים. אך אחר העיון במהרש"א שכתב על האי מאמר על שם הצדיקים שנקראו הדסים – עשו שלום, שנאמר בזכריה "והוא עומד בין הדסים". משמע, שלא היה המנהג אלא דוקא הדסים ודוקא על מטת צדיקים, אבל ציצים ופרחים ובשאר אנשים – אסור משום דרכי הגויים (נחלת מאיר). אך יש אחרונים שהוכיחו בפשיטות מדברי רש"י שמותר (שו"ת קרית חנה דוד [סקלי] ח"א בליקוטים שבסוף הספר סי' ג, שו"ת יביע אומר ח"ג יו"ד סי' כד אות א ד"ה ומ"מ. וציינו דכ"ה ברש"י (ביצה ו ע"א) 'למיגו ליה אסא' – הדס היו מניחין על מטת מת לכבודו. עכ"ל).

'בעי רבא קושי מהו שתסתור בזיבה...דבר שאינו גורם אינו סותר...אין קושי סותר בזיבה' – למסקנת הגמרא שאין קושי סותר בזיבה, אבל עכ"פ משמע שג"כ אינו עולה, וכדפרש"י (ד"ה דבר הגורם) מידי דהוה גבי קרי, שאינו סותר אבל אותו יום אינו עולה. והרמב"ם (פ"ז מהל' איסורי ביאה ה"י) פסק דקושי עולה למנין שבעה, והראב"ד השיג עליו דשבוש הוא, אך המגיד משנה ביאר את סברת הרמב"ם וכתב דלדעת הראב"ד אין ראייה. וכן במגדל עוז יישב דעת הרמב"ם. וע"ע שארית ישראל (בסוגיין) ובאחרונים שצוינו בספר המפתח (שבסוף הרמב"ם מהד' פרנקל שם).

'לידה...אביי אמר אינה סותרת ואינה עולה, רבא אמר אינה סותרת ועולה' – בתוספות הביאו דרבינו תם פסק כאביי, וא"כ לדידיה האות ל' של 'יע"ל קג"ם' זהו 'לידה', ולא 'לחי העומד מאליו' כמש"כ רש"י בכמה מקומות בתלמוד. ויש סברא שלישית לגבי האות ל' של 'יע"ל קג"ם' – עי' בתוספות קידושין [גב ע"א ד"ה ביע"ל קג"ם] והוא פלוגתא בפסחים [כה ע"ב] (יד אליהו). אמנם הרמב"ם (פ"ז מהל' איסורי ביאה ה"י) פסק כרבא, דימי הלידה עולים ואינם סותרים, ועע"ש (הל' יא) ובאחרונים שצוינו בספר המפתח (שבסוף הרמב"ם מהד' פרנקל).

(ע"ב) 'שפתה מזה ומזה' – הרמב"ם (פ"ז מהל' איסורי ביאה ה"ב) פסק כרב חסדא דטמאה. וע"ש במגיד משנה שלא ביאר שום טעם על זה. ולכאורה הלא ר' חנינא היה גדול מרב חסדא, אז למה פסק כרב חסדא, – אם לא שנאמר דתרי ר' חנינא הוו, מדסידרו דבריו בתר רב חסדא. ואפשר לומר משום דלפי ר' חנינא אמרינן לעיל שבא לאפוקי מחנינא בן אחי ר' יהושע, וכיון דפסקינן כחנינא בן אחי ר' יהושע – ממילא צריכים לפסוק כרב חסדא (ערוך לנר, הפץ חיים בליקוטי הלכות בסוגיין).

'תונבא בעלמא הוא דנקט לה' – פרש"י: שאינה מרגשת בצערה מחמת שעמומית החולי. עכ"ל. ועי' בעירובין (סח ע"א) ג"כ 'תונבא בעלמא הוא דנקט לה' ופרש"י שם: שאוכלת ואינה יודעת מה. עכ"ל. ודו"ק (יד אליהו). ותיבת 'אשטורדישון' שלועזי רש"י כאן ושם, כתב רש"י גם בפירושו על החומש בתיבת "תהור".

דף לח

'אין קושי לנפלים' – כאן המסקנה שאין קושי לנפלים, אך יש תנאים שסוברים שיש קושי לנפלים, כמו שכתבו התוספות (לעיל כא ע"א ד"ה ואינו), וכ"כ הר"ן (בסוגיין). אמנם לא ברור לנו הטעם במה חולקים, ומה טעמו של הסובר אין קושי לנפלים הרי אמרנו לעיל שאין קושי גדול מזה' וגם 'שכן יש טהרה אחריו' – וטעמים אלו שייכים גם בנפלים. וצ"ע (סדרי טהרה בחידוד הלכות). והרמב"ם (פ"ז מהל' איסורי ביאה ה"א) פסק שאין קושי לנפלים, וכתב המגיד משנה שם שראיית הרמב"ם ממה שבפרק בנות כותים רבא סבר שאין קושי לנפלים, ורבא הוא בתראה ולכן הלכה כמותו. עכ"ד. וכוונתו לרבא בסוגיין. והקשה הסדרי טהרה בחידוד הלכות שהרי מסוגיין אין ראייה, שרבא רק תירץ את הברייתא, אבל אין ראייה שסובר כן, ולפלא שלא הביא המגיד משנה מהגמרא להלן סו ע"א ששם סובר רבא להדיא דאין קושי לנפלים. עכ"ד הסד"ט. ובאמת במגיד משנה שברמב"ם מהד' פרנקל כתוב 'ממה שאמרו בפרק תינוקת' – והיינו הגמרא בדף סו הנ"ל, ולא כמו שכתוב במגיד משנה שבדפוסים הרגילים 'ממה שאמרו בפרק בנות כותיים'. וב'מקורות וציונים' שם כתבו דתקנו כן במגיד משנה ע"פ דפוס ישן, ומיושבת קושית הסד"ט.